

Аудит стану охорони праці на промисловому підприємстві

Тема 4. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці в галузі

Питання:

1. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
2. Держгірпромнагляд.
3. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.
4. Проведення державного нагляду за охороною праці.
5. Види та основні параметри проведення наглядових заходів

1. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності

Державне управління охороною праці в Україні здійснюють:

- Кабінет Міністрів України;
- Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд);
- Міністерства та інші центральні органи державної виконавчої влади
- місцеві державні адміністрації,
- місцеві Ради народних депутатів;
- об'єднання підприємств (корпорації, концерни, товариства, комбінати, асоціації).

Закон України «Про охорону праці» містить норми прямої дії, що визначають повноваження кожного з цих органів

Головними принципами державного контролю у сфері господарської діяльності є :

- 1) впровадження у життя законів та інших нормативно правових актів про охорону праці, спрямованих на створення безпечних і здорових умов праці, на захист життя і здоров'я операторів під час праці шляхом виконання наглядових функцій;
- 2) надання роботодавцям і працівникам технічної, організаційно-методичної та іншої інформації та консультацій щодо най більш ефективних заходів і засобів, спрямованих на дотримання положень та норм законодавства;

3) забезпечення конкретної консультативної та експертної підтримки рішень, що приймаються на державному та інших рівнях, з питань охорони праці, безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, профілактики техногенних аварій, пожеж та катастроф;

4) застосування заходів впливу відповідно до прав передбачених законодавством, а також інформування уповноважених органів влади і управління про факти порушення законодавства з охорони праці з метою попередження аварій, пожеж, нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань;

5) запровадження дозвільного режиму праці у випадках, передбачених законодавством, шляхом видачі дозволів, ліцензій або інших документів на право виконання конкретних видів робіт, експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки та організації підприємницької діяльності, що може безпосередньо впливати на безпеку і здоров'я людини і довкілля;

6) участь у створенні державної, регіональної, місцевої систем реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру;

7) здійснення заходів щодо удосконалення чинного законодавства і гармонізації національних законів та інших нормативно правових актів з питань охорони праці з відповідними міжнародними нормами і стандартами.

2. Держгірпромнагляд

Держаний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду є урядовим органом державного управління, який у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, Положеннями, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2005 року № 1098.

Рішення Держгірпромнагляду з питань охорони праці, що належать до його компетенції, є обов'язковими для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, місцевими радами народних депутатів, підприємствами, закладами, установами та організаціями.

Посадові особи Держгірпромнагляду:

- 1) ведуть державний реєстр нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки;
- 2) проводять розслідування аварій, групових нещасних випадків та нещасних випадків з тяжкими та смертельними наслідками на виробництві;
- 3) беруть участь у прийнятті в експлуатацію виробничих об'єктів та об'єктів соціально-культурного призначення;
- 4) готують пропозиції щодо впровадження системи обліку, звітності та державної статистики з питань охорони праці та промислової безпеки;
- 5) беруть участь у підготовці проектів міжнародних договорів України, готують пропозиції щодо укладання та денонсації цих договорів;

6) визначають порядок проведення навчання і перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці, погоджують навчальні плани і програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці, видають дозволи на проведення навчання посадових осіб та працівників з питань охорони праці;

7) здійснюють комплексне управління охороною праці та контролюють виконання функції державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування;

8) беруть участь у формуванні державної політики у сфері охорони праці та забезпечують її реалізацію у цій галузі;

9) розробляють разом з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Фондом Соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Всеукраїнськими об'єднаннями роботодавців та профспілок проект загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контроль її виконання;

10) проводять державну реєстрацію великопасажирських автомобілів та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації у вулично-дорожній мережі загального користування, та реєструють підймальні споруди, парові і водогрійні котли, посудини, що працюють під тиском, трубопроводи пари та гарячої води, об'єкти нафтогазового комплексу тощо.

11) координують роботу міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сфері безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, промислової безпеки, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення та об'єктами підвищеної небезпеки;

12) ведуть облік аварій та оперативний облік потерпілих в наслідок нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізують їх причини та готують пропозиції щодо запобігання таким випадкам;

13) беруть участь у проведенні експертизи проектів реконструкцій та технічного переоснащення галузевих підприємств, засобів їх виробництва, а також засобів колективного та індивідуального захисту працівників галузі та їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці та промислової безпеки;

14) організовують роботу з сертифікації засобів індивідуального захисту працівників, підготовки, атестації та сертифікації з державного контролю та систем управління охороною праці, приймаючою участь в проведенні аудитів з питань охорони праці.

3. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці

Для удосконалення та ефективного планування заходів не обхідно:

1) удосконалювати та закріплювати у нормативно-правовому полі систему державного управління охороною праці в галузі. Необхідність цих заходів визначається тим, що створена раніше і достатньо ефективна у стабільних умовах система державного управління охороною праці почала давати збої в умовах динамічного розвитку соціально - екологічних процесів у суспільстві та реформування центральних органів виконавчої влади;

2) організувати взаємодію між органами, які здійснюють функції управління охороною праці з розмежуванням функцій страхових експертів з охорони праці, виконання статутних функцій та обов'язків Фонду соціального страхування від нещасних випадків щодо запобігання нещасним випадкам, що покладені на страхових експертів з охорони праці;

3) створювати умови для забезпечення ефективної взаємодії всіх соціальних партнерів, сприяти розвитку соціального партнерства у сфері охорони праці;

4) підвищувати роль профспілок, активізуючи їх діяльність у сфері охорони праці;

5) забезпечувати реалізацію прав працюючих на відшкодування шкоди постраждалим на виробництві, активно впроваджувати систему соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань, опрацьовувати пропозиції щодо вдосконалення національної системи страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання;

6) активізувати участь працівників, уповноважених трудових колективів та громадських структур у вирішенні питань охорони праці;

7) формувати принципове та відповідальне ставлення до питань охорони праці з боку керівників всіх галузевих підприємств;

8) підвищувати статус служб охорони праці, не допускаючи їх ліквідації або скорочення чисельності їх працівників;

- 9) прискорювати перегляд нормативної бази в галузі охорони праці з метою її актуалізації;
- 10) підвищувати професійний рівень працівників служб охорони праці;
- 11) готувати фахівців, спроможних у нових правових та економічних умовах на високому рівні опрацьовувати нормативно-правові акти;
- 12) створювати системи інформаційного забезпечення галузевих підприємств нормативно-правовими актами з питань охорони праці;
- 13) враховувати всі чинники, що спричиняють виробничий травматизм та професійні захворювання;
- 14) реалізовувати заходи, передбачені Національними програмами поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

4. Проведення державного нагляду за охороною праці

Відомчий державний контроль здійснюють центральні органи виконавчої влади і асоціації, концерни, корпорації та інші об'єднання підприємств (наприклад, служби охорони праці). Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що уповноважені на здійснення управління майном державних підприємств здійснюють відомчий контроль за дотриманням цими підприємствами вимог законодавства з охорони праці, застосовуючи при необхідності дисциплінарні та інші примусові заходи до порушників законодавства. Посадові особи служб відомчого контролю можуть застосовувати на усіх підприємствах права, передбачені для посадових осіб органів державного нагляду, за винятком прав накладання штрафів за адміністративні правопорушення та застосування до підприємств штрафних санкцій.

Завданням органів і служб регіонального контролю є профілактика правопорушень у сфері охорони праці на підприємствах, в установах, організаціях, розташованих на відповідній території. Державний нагляд полягає у забезпеченні контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів з цих питань власниками малих підприємств, фірм, фермерських та інших господарств і фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності, зареєстрованими відповідними місцевими органами виконавчої влади і не підконтрольні органам і службам відомчого контролю. Відносно вищевказаних суб'єктів посадові особи служб регіонального контролю можуть застосовувати права, передбачені для посадових осіб органів державного нагляду, за винятком прав накладення штрафів за адміністративні правопорушення та застосування до підприємств штрафних санкцій.

Державний громадський нагляд здійснюють:

а) профспілки та їх об'єднання в особі своїх виборчих органів та працівників;

б) трудові колективи через обраних ними уповноважених у разі відсутності профспілкової організації на підприємстві;

в) комісії підприємства, створені згідно спільного рішення власника і профспілки або іншої представницької організації працівників чи за рішенням загальних зборів або конференції працівників підприємства для спільного контролю за додержанням законодавства з питань охорони праці.

Це рішення регламентує порядок здійснення контролю, розмежування компетенції членів комісії та взаємну відповідальність.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань забезпечує проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих та небезпечних виробничих чинників, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням.

Фонд соціального страхування бере участь у:

1) у розробці центральними органами виконавчої влади Національної та галузевих програм поліпшення стану безпеки, умов праці і виробничого середовища та їх реалізації;

2) у навчанні та підвищенні рівня знань працівників, які вирішують питання та проблеми охорони праці;

3) в організації розробки та виробництва засобів індивідуального захисту;

4) у здійсненні наукових досліджень у сфері охорони та медицини праці.

5. Види та основні параметри проведення наглядових заходів

Існують такі види з основними параметрами проведення наглядових заходів державного контролю:

1) державний нагляд — діяльність уповноважених органів і посадових осіб (державних інспекторів, державних санітарних лікарів), що спрямована на забезпечення виконання органами виконавчої влади, суб'єктами господарювання і працівниками вимог, законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці;

2) контроль — система перевірок дотримання вимог законодавства про охорону праці і виконання відповідних планів, програм, приписів, зобов'язань колективних договорів і угод та інших профілактичних заходів, котрі здійснюються на підприємствах, в установах і організаціях всіх форм власності уповноваженими посадовими особами, службами або представниками органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання, громадських організацій, трудових колективів;

3) відомчий контроль — здійснюється посадовими особами, уповноваженими представниками і службами міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади, а також асоціації, корпорації, концерну або іншого об'єднання підприємств, в установах, організаціях, що належать до сфери управління цього центрального органу виконавчої влади або які створили дане об'єднання підприємств;

4) регіональний контроль — здійснюється посадовими особами, уповноваженими представниками і службами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на підприємствах, в установах і організаціях, розташованих та зареєстрованих на території відповідного регіону;

5) внутрішній контроль — здійснюється у межах підприємства, установи чи організації їх власником або уповноваженим органом і відповідними службами та посадовими особами вищезгаданих закладів;

6) громадський контроль — здійснюється виборчими органами і представниками профспілок, інших громадських організацій, комісіями підприємств та уповноваженими трудових колективів.

